

مطالعه مشکلات دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین

احمد امیری خراسانی / *مهرانگیز علی نژاد**

چيست؟ ۵. مشکلات دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، پس از برگشتن به ایران چيست؟ نتایج به دست آمده گویای این است که مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم اکراین، به ترتیب اولویت، عبارت‌اند از: دوری از خانواده (میانگین ۴/۲۱، خیلی زیاد)؛ گرانی هزینه‌های زندگی (میانگین ۳/۹۰، زیاد)؛ احتمال عدم پذیرش مدرک تحصیلی (میانگین ۳/۶۷، زیاد)؛ عدم درک کامل دروس به‌ویژه در سال اول به علت اینکه درسها به زبان روسی تدریس می‌شوند (میانگین ۳/۳۸، زیاد)؛ نرسیدن به موقع ارزش از ایران (میانگین ۳/۴۰، زیاد)؛ مشکل مسکن (میانگین ۳/۳۸، زیاد)؛ کافی نبودن امکانات آموزشی و رفاهی دانشگاههای اکراین (میانگین ۳/۳۱ و ۳/۱۸، زیاد)؛ تفاوت فرهنگی دو کشور (۳/۰۳، زیاد). در پایان این پژوهش، چند پیشنهاد نیز ارائه شده است.

کلیدواژه: مشکلات، دانشجویان ایرانی، اکراین، اعزام، خانواده، گرانی، مسکن، زبان روسی، امکانات آموزشی.

چکیده: هر سال تعدادی از جوانان کشور، برای ادامه تحصیل، عازم کشورهای خارجی می‌شوند. این افراد، که به تنهایی و بدون خانواده در یک کشور بیگانه به سر می‌برند، معمولاً با مشکلاتی روبه‌رو هستند. شناخت این مشکلات آموزشی، مالی، فرهنگی، روحی و حل آنها، از جنبه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... لازم و ضروری است.

این پژوهش، یک پژوهش توصیفی است که در آن سعی شده است با پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده، مشکلات دانشجویان ایرانی در اکراین شناسایی و طبقه‌بندی شوند.

سؤالهای این پژوهش عبارت‌اند از: ۱. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، از نظر جنسیت، سن، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی و ... دارای چه مشخصه‌هایی هستند؟ ۲. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، از کدام مشکل بیشتر رنج می‌برند؟ آموزشی، مالی، روحی و فرهنگی؟ ۳. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، اوقات فراغت خود را چگونه می‌گذرانند؟ ۴. مشکلات دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، در زمان تحصیل

*دانشیار دانشگاه شهید باهنر کرمان.

**دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی آموزش از راه دور.

مقدمه

در عصر حاضر نیروی انسانی متخصص یکی از ارزشمندترین منابع کشورهاست. رشد و توسعه هر کشور بر مبنای این شاخص سنجیده می‌شود؛ از این رو، مسئولان و سیاستگذاران کشورها می‌کوشند که با افزایش ظرفیت مراکز آموزشی داخل یا اعزام دانشجو به خارج از کشور تعداد نیروی انسانی متخصص خود را افزایش دهند.

کشور ایران نیز برای تأمین نیروی انسانی متعهد و متخصص مورد نیاز و شناخت نوآوریهای علمی دنیا و آشنایی با آخرین تجربیات کشورهای خارجی، در زمینه‌های مختلف عملی، فنی و تخصصی، دانشجویانی را به خارج از کشور اعزام می‌کند.

روند اعزام دانشجو به خارج از کشور در ایران از زمان شاه عباس دوم، که چند نفر را برای فراگرفتن هنر نقاشی به رم فرستاد، آغاز شد (حاضری، ۱۳۷۲: ۲۵). در سال ۱۲۳۸ امیرکبیر، برای ایجاد یا بسط صنایع جدید در ایران، پنج تن از اهل صنعت را روانه روسیه کرد، تا در رشته‌های بلورسازی، چدن ریزی، تصفیة شکر، نجاری، چرم‌سازی و شماعی، دوره کارآموزی را طی کنند. همچنین دو تن از حریرافان کاشان را به استامبول فرستاد تا فن خود را تکمیل و اسلوبهای تازه را بیاموزند (دولت‌آبادی، ۱۳۶۲: ۳۲). سپس در سال ۱۳۰۷، که قانون مخصوص اعزام محصل به خارج وضع گردید، تا شش سال، هر سال حدود یکصد نفر دانشجو از میان فارغ‌التحصیلان دبیرستانها، پس از رقابت با یکدیگر، برگزیده می‌شدند و برای فراگیری فنون مختلف، به هزینه دولت، به اروپا روانه می‌شدند. در سال ۱۳۶۱، اولین بخشنامه ضوابط ارز تحصیلی و اولین امتحان اعزام دانشجو به خارج از کشور در جمهوری اسلامی، برگزار شد. در فروردین ۱۳۶۴ نیز اولین قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور، به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید (حاضری، ۱۳۷۲: ۴۳).

یکی از کشورهایی که در سالهای اخیر مورد

توجه دانشجویان ایرانی قرار گرفته و هر سال تعداد زیادی دانشجو، به طرق گوناگون، برای تحصیل در رشته‌های مختلف علمی، عازم آن کشور می‌شوند. اکراین است. این کشور به سبب دارا بودن شاخصهای مهم، هر سال، پذیرای دانشجویان ایرانی است. اروپایی بودن، نزدیک بودن، پایین بودن هزینه‌ها نسبت به کشورهای اروپای غربی و ...، از عوامل مهم جذب دانشجوست. پژوهشگر، به دنبال مأموریت علمی آموزشی به اکراین، از نزدیک با وضعیت علمی-آموزشی، روحی و خصوصیات دانشجویان ایرانی شاغل به تحصیل در اکراین آشنا شده و به پژوهشی در این باب دست زده است.

باید یادآور شد که منظور از دانشجویان، در این مقاله، تمامی دانشجویان ایرانی است که در اکراین تحصیل می‌کنند، اعم از بورسیه‌های مؤسسات دولتی و دانشجویانی که، به صورت آزاد، با هزینه شخصی تحصیل می‌کنند.

معرفی کشور اکراین

جمهوری اکراین در شرق اروپا قرار گرفته است. این کشور، به دنبال فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در تاریخ ۲۴ اگوست سال ۱۹۹۱ به استقلال رسید و بعد از روسیه، بزرگترین کشور اروپایی محسوب می‌شود. از لحاظ تقسیمات کشوری، اکراین به ۲۴ استان و یک جمهوری خودمختار (کریمه) و دو شهر خودگردان «کی یف» و «سواستوپل» تقسیم می‌شود (سفارت جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱: ۲).

شیوه حکومتی اکراین، جمهوری است. پایتخت اکراین، شهر «کی یف»، ۲۸/۹۰۰ کیلومترمربع مساحت و طبق آمار سال ۲۰۰۱، ۲/۶ میلیون نفر جمعیت دارد.

بیشتر مردم اکراین پیرو کلیسای ارتدکس هستند و اقلیتی نیز تابع کلیسای کاتولیک هستند. تعداد مسلمانان اکراین نیز حدود ۲ میلیون نفر برآورد شده

کشورهای خارجی می‌شوند. از آنجا که بیشتر این افراد به تنهایی و بدون خانواده در یک کشور بیگانه به سر می‌برند معمولاً با مشکلاتی روبه‌رو هستند. این مشکلات ابعاد مختلفی دارد: آموزشی، مالی، فرهنگی، روحی و روانی و... به سبب پراکندگی دانشجویان خارج از کشور، مسئولان با این مشکلات کمتر آشنا هستند. حال آنکه شناخت و حل مشکلات این دانشجویان، از جنبه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... به چند دلیل لازم و ضروری است:

۱. جوانان تحصیل‌کرده، سرمایه‌های انسانی مملکت هستند و در عصر حاضر، که عصر دانایی و دانش است، نیروی انسانی متخصص نقش بسزایی در توسعه کشور دارد؛

۲. دانشجویان ایرانی نمونه مردم ایران در خارج از کشور هستند و خارجیان بر اساس آنها در مورد ایرانیان قضاوت می‌کنند؛

۳. بیگانگان، با آگاهی از مشکلات دانشجویان، آنها را در زمینه‌های سیاسی و علمی جذب خواسته‌های خود می‌کنند؛ در حالی که هزینه‌های آنها از طریق ایران تأمین می‌شود؛ نفع آن را بیگانگان می‌برند.

هدف و ضرورت این پژوهش، به طور خاص، بدین شرح است: پژوهشگر در سال ۱۳۷۹ از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، برای آموزش زبان فارسی در دانشگاه‌های اکراین به این کشور اعزام شد؛ لذا با سفارت جمهوری اسلامی و دانشجویان ایرانی ارتباط نزدیکی داشت و دانشجویان برای مشورت به پژوهشگر مراجعه می‌کردند. پژوهشگر بعد از دو سال آشنایی نزدیک و مشاهده مشکلات این عزیزان، بر آن شد تا با طرح یک پرسشنامه علمی، این مشکلات را مکتوب و به سمع مسئولان، خانواده‌های این دانشجویان و کسانی که تصمیم دارند در آینده این کشور را به عنوان محل تحصیل انتخاب کنند، برساند. تا هم مسئولان کشور و هم خانواده‌های دانشجویان با آگاهی از این مشکلات در رفع آنها بکوشند.

است. زبان رسمی این کشور زبان اکراینی است؛ اما در تعدادی از دانشگاهها و به ویژه، برای دانشجویان خارجی دروس به زبان روسی تدریس می‌شود. از نظر آب و هوا، این کشور در بیشتر سال هوایی سرد (بعضی اوقات ۲۰-) همراه با برف و یخبندان دارد. زمستان از آبان ماه شروع می‌شود و تا پایان فروردین ادامه دارد. زیباترین ماه سال در این کشور، ماه اردیبهشت است که سراسر کشور پر از سبزه و گل می‌شود و هوا مساعد است (نصرت، ۱۳۸۰).

اکراین، امکانات اقتصادی خوبی دارد. صنعت، اصلی‌ترین بخش اقتصادی اکراین است که بخش قابل توجهی از درآمد ناخالص ملی این کشور را به خود اختصاص داده است. صنایع اکراین از ۳۰۰ شاخه مختلف تشکیل شده است. همچنین دارای کشاورزی پیشرفته‌ای است. امروزه اکراین تولیدکننده محصولات است که در بازارهای جهانی قابل رقابت هستند و تکنولوژی آنها، گاه در جهان بی‌همتا است. اکراین، ششمین قدرت فضایی جهان است و توان خوبی برای ساخت انواع موشکها و ماهواره‌های فضایی دارد. انواع میکروسکوپیهای بسیار دقیق الکترونی، توربینهای نیروگاههای اتمی، لکوموتیوها و کشتیهای اقیانوس‌پیما، از محصولات است که در این کشور تولید می‌شود. مهندسی ژنتیک، بیوتکنولوژی، منوکریسیالها، الماسهای مصنوعی، مواد کامپوزیتی، مواد سخت و تکنولوژیهای نوین جوشکاری، از محصولات است که مراکز علمی - صنعتی اکراین به بازارهای جهانی عرضه می‌کنند (سفارت جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱: ۳۹).

بنابر بررسیها، از سال ۱۳۷۱/۱۹۹۲ دانشجویان از ایران برای ادامه تحصیل به کشور اکراین آمدند. در حال حاضر تعداد زیادی دانشجو در رشته‌های مختلف در اکراین و بیشتر در کی‌یف و آدسا سرگرم تحصیل هستند.

بیان مسئله

هر سال تعدادی از جوانان کشور، برای ادامه تحصیل، عازم

- اکراین، از نظر جنسیت، سن، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی و ... چه ویژگی‌هایی دارند؟
۲. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، از کدام مشکلات آموزشی، مالی، روحی و فرهنگی، بیشتر رنج می‌برند؟
۳. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، اوقات فراغت خود را چگونه می‌گذرانند؟
۴. مشکلات دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، در زمان تحصیل چیست؟
۵. مشکلات دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در اکراین، پس از برگشتن به ایران چیست؟

روش پژوهش

این پژوهش، پژوهشی توصیفی است که در آن، با پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده، مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم اکراین شناسایی و طبقه‌بندی شده است. پرسشنامه از سه قسمت تشکیل شده است:

۱. سؤالیهای محدود پاسخ (۲۲ سؤال)، که پرسش از ویژگی‌های دانشجویان است؛ از جمله جنسیت، سن، محل و تاریخ تولد، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی و معدل دیپلم، شرکت در کنکور سراسری، مدرک تحصیلی هنگام خروج از کشور، رشته تحصیلی در دانشگاه اکراین، شهریه و هزینه‌های جانبی تحصیل، نوع تأمین مالی و ...
۲. مقیاس درجه‌بندی (۲۰ سؤال)، که مشکلات آموزشی، مادی، فرهنگی و روحی دانشجویان را می‌سنجد.
۳. سؤالیهای گسترده پاسخ (۵ سؤال)، از دانشجویان خواسته شد که مشکلات حال، آینده و پس از برگشت به ایران را، به ترتیب اولویت، و نحوه گذراندن اوقات فراغت و نوع ارتباط و همکاری با سفارت جمهوری اسلامی مستقر در اکراین را

در ایران، در باب تحصیل جوانان در خارج از کشور، دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد. عده‌ای با این روند موافق و آن را ضروری می‌دانند و عده‌ای با آن مخالف هستند. عقاید مخالفان و موافقان به نقل از حاضری (۱۳۷۲) بدین شرح است:

الف) سخن و استدلال موافقان

۱. استناد به اصل آزادی در مبادلات علمی؛
۲. استناد به تنگناهای موجود و اتکا به اصل ضرورت؛
۳. کم‌اعتنایی به بدآموزیهای فرهنگی یا قابل حل دانستن آنها؛
۴. استناد به دستاوردهای سیاسی - فرهنگی جانبی اعزام دانشجو؛
۵. استناد به یادگیری زبان خارجی؛
۶. به خدمت گرفتن امکانات مالی مردم؛
۷. تکیه به ضرورت‌های دیپلماتیک.

ب) استدلال مخالفان

۱. تأکید بر پیامدهای نامطلوب فرهنگی؛
۲. تأکید بر ضرورت استقلال علمی و تعارض آن با سیاست اعزام دانشجو؛
۳. استناد به بُعد مالی و مسائل ارزی و محاسبه صرفه اقتصادی؛
۴. استناد به مسئله بازنگشتن فارغ‌التحصیلان خارج از کشور؛
۵. استناد به پیامدهای نامطلوب سیاسی؛
۶. استناد به امکانات بالفعل موجود در داخل کشور؛
۷. استناد به عدم امکان بهره‌وری علمی مناسب، به سبب بعضی خصوصیات اعزام‌شوندگان؛
۸. اشاره به پیامدهای نامطلوب اجتماعی اعزام، به دلیل تشدید بی‌عدالتیهای اجتماعی.

سؤالیهای پژوهش

۱. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در

شد. برای اینکه این نمونه تمام رشته‌های تحصیلی را دربرگیرد؛ از هر دانشگاه چند دانشجو انتخاب شد که پرسشنامه‌ها را به دانشجویان ایرانی آن دانشگاه داده و پس از تکمیل به پژوهشگر برگرداند. از ۱۶۰ پرسشنامه پخش شده ۱۴۰ پرسشنامه تکمیل و برگردانده شد.

بیان کنند.

جامعه آماری این پژوهش، تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در اکراین هستند. اما چون بیشتر دانشجویان ایرانی در شهر کی یف (پایتخت اکراین) و شهر آدسا ساکن هستند، نمونه از این دو شهر انتخاب

یافته‌های تحقیق

توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان

جدول ۱. توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان

نمودار ۱. توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان

بقیه مراکز استانها و ۱۲ نفر از شهرستانها هستند.

توزیع فراوانی وضعیت تأهل دانشجویان

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۸۰٪ دانشجویان مورد بررسی، مجرد و ۱۳/۵٪ آنها متأهل بودند که از ۱۹ نفر دانشجوی متأهل، ۱۴ نفر همسر ایرانی و ۵ نفر همسر غیر ایرانی دارند. همچنین، در مجموع، ۱۷ فرزند دارند.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۲۷٪ دانشجویان را زنان و ۶۷٪ آنها را مردان تشکیل می‌دهند.

در نمونه مورد بررسی، محدوده سنی، از سن ۱۸ سال تا ۴۱ سال است که میانگین سنی ۴۲ نفر، ۳۲ سال، میانگین سنی ۳۵ نفر، ۲۵ سال و میانگین سنی ۵۰ نفر، ۲۱ سال است. از نظر محل تولد، ۵۹ نفر متولد تهران، ۳۹ نفر متولد شهرهای شیراز، اهواز، مشهد و اصفهان، ۲۰ نفر از

جدول ۲. توزیع فراوانی وضعیت تأهل دانشجویان

نمودار ۲. توزیع فراوانی وضعیت تأهل دانشجویان

توزیع فراوانی رشته تحصیلی

جدول ۳. توزیع فراوانی رشته تحصیلی دوره دبیرستان دانشجویان

!Error

نمودار ۳. توزیع فراوانی رشته تحصیلی دوره دبیرستان دانشجویان

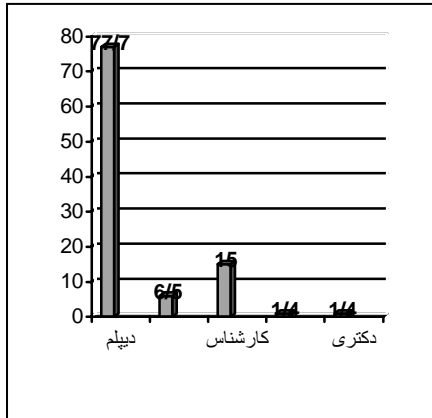
با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۲۷٪ دانشجویان در دوره دبیرستان، در رشته ریاضی و فیزیک؛ ۴۵٪ در رشته علوم تجربی؛ ۸/۵٪ در رشته علوم انسانی؛ و ۶/۵٪ در رشته هنر تحصیل کرده‌اند. همچنین، با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، معدل دیپلم ۴۲٪ دانشجویان، پایتیر از ۱۵ است و معدل دیپلم ۱۹٪/۱۷ و بالاتر از ۱۷ است. حدود ۷۰٪ دانشجویان در ایران در کنکور سراسری شرکت کرده‌اند و پذیرفته نشده‌اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
جدول ۴. توزیع فراوانی معدل دیپلم دانشجویان

پرتال جامع علوم انسانی

توزیع فراوانی مدرک تحصیلی دانشجویان هنگام خروج از ایران

جدول ۵. توزیع فراوانی مدرک تحصیلی دانشجویان هنگام خروج از ایران

درصد	فراوانی	مدرک تحصیلی دانشجویان هنگام خروج از ایران
77.7%	99	دیپلم
6.5%	9	کاردانی
15%	21	کارشناسی
1.4%	2	کارشناسی ارشد
1.4%	2	دکتری
5%	7	ب پاسخ
100%	140	کُل

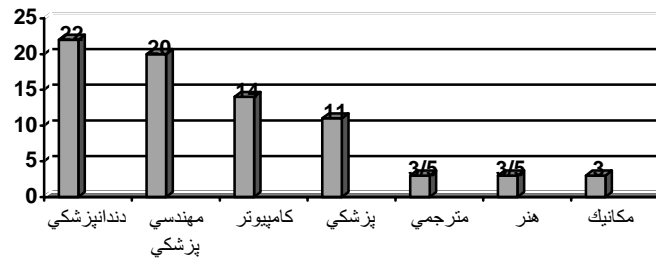
نمودار ۵. توزیع فراوانی مدرک تحصیلی دانشجویان هنگام خروج از ایران

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، 77.7٪ دانشجویان، هنگام خروج از ایران، دارای مدرک دیپلم و 15٪، هنگام خروج، دارای مدرک کارشناسی بودند؛ تعدادی از آنها در دوره کارشناسی ارشد همان رشته و تعدادی تغییر رشته داده‌اند و از ابتدا در رشته‌ای دیگر مشغول به تحصیل شدند. فقط 2/8٪ از آنها دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری بودند که جهت کسب مدارج عالیتر راهی اکراین شده بودند.

توزیع فراوانی رشته تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌های اکراین

جدول ۶. توزیع فراوانی رشته تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌های اکراین

درصد	فراوانی	رشته تحصیلی در اکراین	درصد	فراوانی	رشته تحصیلی در اکراین
1.4%	2	لیزر	22%	31	دندانپزشکی
1.4%	2	انرژی هسته‌ای	20%	8	مهندسی پزشکی
1.4%	2	داروسازی	14%	20	کامپیوتر
1.4%	2	معماری	11.4%	16	پزشکی
1.4%	2	حقوق	3.5%	5	مترجمی
1.4%	2	روابط بین‌الملل	3.5%	5	هنر
1.4%	2	بیوتکنولوژی	3%	4	مکانیک
5.7%	8	پادفک (زبان روسی)	1.4%	2	هوا و فضا
12%	17	بی پاسخ	7%	10	سایر رشته‌ها
			100%	140	کُل

نمودار ۶. توزیع فراوانی رشته تحصیلی دانشجویان در دانشگاههای اکرین

طبق بررسیهای انجام شده (۱۳۸۱)، رشته‌های پزشکی و دندانپزشکی سالانه ۳۰۰۰ دلار، رشته داروسازی ۲۵۰۰ دلار، رشته‌های فنی و علوم انسانی، از ۱۲۵۰ تا ۲۰۰۰ دلار و یادفک (یادگیری زبان برای ورود به دانشگاه که، به طور معمول، یکسال طول می‌کشد) ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ دلار است. به جزء شهریه دانشگاه، دانشجویان هزینه‌های جانبی نیز دارند؛ مانند خرید کتاب، نوشت افزار، معلم خصوصی و ترجمه متون مشکل. طبق آمارهای به دست آمده از پرسشنامه‌ها، هزینه‌های جانبی دانشجویان سالانه بین ۵۰ تا ۷۰۰ دلار است که میانگین آنها سالانه، با توجه به فراوانی آنها در پرسشنامه‌ها، ۲۰۰ دلار می‌شود.

باید یادآور شد که در دانشگاههای اکرین، بیشتر کتابهای درسی از طریق کتابخانه به دانشجویان امانت داده می‌شود.

توزیع فراوانی نوع اقامت دانشجویان در اکرین

جدول ۸. توزیع فراوانی نوع اقامت دانشجویان ایرانی در اکرین

نوع اقامت	فراوانی	درصد
خوابگاه	۶۳	٪۴۵
خانه اجاره‌ای	۶۵	٪۴۶/۵
بی پاسخ	۱۲	٪۸/۵
کل	۱۴۰	٪۱۰۰

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، تقریباً نیمی از

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، رشته دندانپزشکی (٪۲۲)، مهندسی پزشکی (٪۲۰)، کامپیوتر (٪۱۴)، پزشکی (٪۱۱/۴)، بیشترین متقاضی را داشته‌اند. سایر رشته‌ها در نمونه مورد بررسی، شامل رشته‌هایی مانند صنایع، معدن، نفت، برق، دامپزشکی و... است. در جواب این سؤال که آیا به رشته خود علاقه‌مند هستید؟ ٪۷۷/۸، جواب بلی، ٪۵/۷، جواب خیر و ٪۱۶/۵، جوابی نداده‌اند. همچنین در باب انتخاب رشته تحصیلی در اکرین، ٪۶۴ دانشجویان اظهار داشته‌اند که انتخاب خودشان بوده است، ٪۷، انتخاب خانواده، ٪۴، انتخاب خانواده و خود دانشجویان و ٪۲۵، جوابی نداده‌اند.

توزیع فراوانی میزان شهریه دانشگاه

جدول ۷. میزان توزیع فراوانی شهریه دانشگاههای اکرین

میزان شهریه \$	فراوانی	درصد
۳۰۰۰ تا ۲۵۰۰	۵۱	٪۳۷
۲۴۰۰ تا ۱۵۰۰	۳۷	٪۲۶
۱۴۰۰ تا ۱۰۰۰	۳۸	٪۲۷
بی پاسخ	۱۴	٪۱۰
کل	۱۴۰	٪۱۰۰

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، ٪۳۷ از دانشجویان سالانه ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ دلار؛ ٪۲۶ دانشجویان سالانه ۱۵۰۰ تا ۲۴۰۰ دلار و ٪۲۷ دانشجویان سالانه ۱۰۰۰ تا ۱۴۰۰ دلار به دانشگاه محل تحصیل خود می‌پردازند.

توزیع فراوانی تأمین ارز مورد نیاز دانشجویان

جدول ۹. توزیع تأمین ارز مورد نیاز دانشجویان

تأمین ارز	فراوانی	درصد
از ایران	۱۶	۷۶٪
کار در اکراین	۳	۹٪
هر دو	۷	۵٪
بی پاسخ	۱۴	۱۰٪
کل	۱۴۰	۱۰۰٪

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۷۶٪ از دانشجویان ارز مورد نیاز خود را از ایران، بیشتر از طریق خانواده تأمین می‌کنند. ۹٪ از دانشجویان در اکراین کار می‌کنند و ۵٪ علاوه، بر دریافت ارز از ایران، در اکراین نیز کار می‌کنند.

دانشجویان در خوابگاه و نیمی دیگر در خانه‌های اجاره‌ای زندگی می‌کنند. هزینه خوابگاه، ماهانه، بین ۲۵ تا ۸۰ دلار و هزینه خانه اجاره‌ای بین ۱۰۰ تا ۱۵۰ دلار است. قابل ذکر است که، به طور کلی، هزینه مسکن در کشور اکراین بالا و کیفیت خانه‌ها نامطلوب است. یک خانه ۲ اتاق خوابه که در تهران ماهانه ۲۰۰ هزار تومان اجاره می‌شود در کی‌یف ۵۰۰ هزار تومان است. معمولاً دانشجویان ایرانی از نظر مسکن دچار مشکل هستند. مدت زمان اقامت دانشجویان مورد بررسی در اکراین، در این پژوهش، از چند ماه تا ۹ سال است.

جدول ۱۰. توزیع فراوانی تصمیم دانشجویان بعد از فارغ التحصیل شدن

تصمیم	فراوانی	درصد
به ایران برمی‌گردند	۸۵	۹۱٪
به ایران بر نمی‌گردند	۳۸	۲۷٪
بی پاسخ	۱۷	۱۲٪
کل	۱۴۰	۱۰۰٪

اسلامی انجام شد؛ اظهار داشتند که کمکهای سفارت به دانشجویان، شامل موارد زیر است: اطلاع‌رسانی بخشنامه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت درمان و علوم پزشکی، خدمات و تسهیلات برای دانشجویانی که بورسیه وزارتین هستند، تمدید یا تجدید گذرنامه و مهر خروجی جهت دانشجویان در ایام تعطیل، تهیه نامه برای فارغ‌التحصیلان، تأیید مدارک تحصیلی دانشجویان، انجام امور مربوط به معافیت تحصیلی، تأیید اسناد پزشکی دانشجویان بورسیه، صدور معرفی نامه به مبادی ورودی میهن اسلامی جهت استفاده از تسهیلات گمرکی.

همچنین سفارت برای دانشجویان امکانات زیر را فراهم آورده است:

کتابخانه با بیش از ۲ هزار جلد کتاب، تعدادی فیلم

در جواب اینکه بعد از اتمام تحصیل به ایران برمی‌گردید؟ ۹۱٪ از دانشجویان پاسخ بلی، ۲۷٪ خیر و ۱۲٪ پاسخی نداده‌اند

اوقات فراغت

این سؤال برای پژوهشگر مطرح بود که دانشجویان اوقات فراغت خود را در کشور اکراین چگونه می‌گذرانند. بیشتر دانشجویان اینگونه پاسخ داده‌اند: مطالعه، عبادت، تلویزیون، اینترنت، گردش با خانواده یا دوستان، ورزش، طبیعت، پارک، موسیقی، بازی با کامپیوتر، سینما، تهنایی، به فکر زن و بچه یا خانواده در ایران. تعداد کمی نیز تفریحات ناسالم را ذکر کرده‌اند.

نحوه ارتباط دانشجویان با سفارت جمهوری اسلامی

در مصاحبه‌ای که با مسئولان سفارت جمهوری

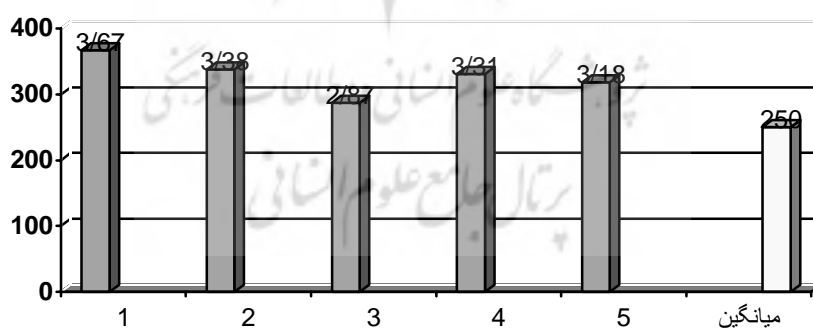
تشکیل اردوهای دانشجویی، که سفارت هر چند وقت برای دانشجویان در نظر می‌گرفت. تعدادی از دانشجویان در پرسشنامه، به این سؤال جوابی نداده‌اند. ۵ نفر اظهار داشتند که عضو انجمن اسلامی هستند و ۴۰ نفر هم پاسخ داده‌اند که در مراسم شرکت می‌کنند.

ویدیویی، نوار کاست و نرم‌افزارهای کامپیوتری، که به دانشجویان و ایرانیان مقیم اکراین امانت داده می‌شد. برگزاری جشنهای ملی در سفارت و دعوت از دانشجویان، برگزاری مراسم مذهبی و پذیرایی از دانشجویان و ایرانیان مقیم اکراین در دههٔ عاشورا، ماه رمضان و دیگر مناسبتهای مذهبی.

مشکلات آموزشی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

جدول ۱۱. مشکلات آموزشی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

میانگین	بدون پاسخ		خیلی کم		کم		تاحدی		زیاد		خیلی زیاد		پرسشها
	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)		
زیاد ۳/۶۷	۶ (/۰۴)	۶ (/۰۴)	۳۵ (/۰۲۵)	۱۵ (/۰۱۱)	۱۸ (/۰۱۳)	۶۰ (/۰۴۲)	۱. عدم پذیرش مدرک تحصیلی در ایران.						
زیاد ۳/۳۸	۱ (/۰۷)	۹ (/۰۶)	۳۲ (/۰۲۳)	۳۰ (/۰۲۲)	۳۱ (/۰۲۲)	۳۶ (/۰۲۶)	۲. عدم درک کامل دروس، به علت اینکه به زبان روسی تدریس می‌شوند.						
تاحدی ۲/۸۷	۷ (/۰۵)	۴ (/۰۳)	۶۲ (/۰۴۴)	۳۲ (/۰۲۳)	۱۷ (/۰۱۲)	۱۸ (/۰۱۳)	۳. تبعیض قابل شدن مسئولان دانشگاه نسبت به ایرانیها.						
زیاد ۳/۳۱	۶ (/۰۴)	۱۰ (/۰۷)	۳۵ (/۰۲۵)	۳۰ (/۰۲۱)	۲۱ (/۰۱۵)	۳۸ (/۰۲۷)	۴. کافی نبودن امکانات آموزشی در دانشگاه.						
زیاد ۳/۱۸	۱۰ (/۰۷)	۲۱ (/۰۱۵)	۲۰ (/۰۱۴)	۳۱ (/۰۲۲)	۳۰ (/۰۲۱)	۲۸ (/۰۲۰)	۵. کافی نبودن امکانات رفاهی در دانشگاه.						

نمودار ۱۱. مشکلات آموزشی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

بهداشت و علوم پزشکی ایران نبود. فارغ‌التحصیلان این رشته‌ها برای تأیید مدرک خود در ایران باید در امتحان علوم پایه شرکت کنند و در صورت موفقیت، بر اساس تصمیم مسئولان، چند واحد نظری و عملی را در دانشگاههای ایران بگذرانند (حدافل زمان برای

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، اولین مشکل دانشجویان پذیرفته نشدن مدرک تحصیلی آنها در ایران است (میانگین ۳/۶۷، زیاد). در زمان تکمیل پرسشنامه‌ها (۱۳۸۱) رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و... دانشگاههای اکراین مورد قبول وزارت

برای دانشجویان ایرانی، مشکلتر است؛ زیرا قواعد آن پیچیده‌تر است. دانشجویان از قبل هیچ آشنایی با آن ندارند و مردم اکراین در مکالمات روزمره خود به زبان اکراینی صحبت می‌کنند نه روسی. سومین و چهارمین مشکل، کافی نبودن امکانات آموزشی و رفاهی در دانشگاههای اکراین است. طبق مشاهده مستقیم و تحقیقات انجام شده پژوهشگر، دانشگاههای اکراین از نظر نسبت دانشجو به استاد، روش تدریس، تعداد ساعات تدریس، امکانات آموزشی و کمک آموزشی و پژوهشهای انجام شده، کیفیت بالایی دارند. اینکه دانشجویان، کافی نبودن امکانات آموزشی را مشکل عنوان کرده‌اند، شاید به پرسش دوم (عدم درک زبان روسی) ارتباط دارد.

طی این مراحل یک سال طول می‌کشید) اما در سال ۱۳۸۱ مسئولان وزارت بهداشت و علوم پزشکی از دانشگاههای اکراین بازدید کردند و رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی مورد تأیید وزارت قرار گرفت. دانشگاه پلی‌تکنیک (دانشگاه فنی ملی کیف) نیز از قبل مورد تأیید بوده است؛ اما امتحان علوم پایه و گذراندن تعدادی واحد نظری و عملی در دانشگاههای ایران (گروه علوم پزشکی) و ارزشیابی مدرک تحصیلی و گذراندن دروس عمومی (گروه فنی و بقیه رشته‌ها) به قوت خود باقی است. دومین مشکل دانشجویان، عدم درک کامل دروس است؛ زیرا دروس به زبان روسی تدریس می‌شود (میانگین ۳/۳۸، زیاد). یادگیری زبان روسی از یادگیری زبان انگلیسی،

مشکلات مالی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

جدول ۱۲. مشکلات مالی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

میانگین	بدون پاسخ		خیلی کم		کم		تاحدی		زیاد		خیلی زیاد		پرسشها
	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)	فرآوانی (درصد)		
۳/۹۰ زیاد	۲ (.۱)	۵ (.۴)	۱۵ (.۱۱)	۲۶ (.۱۹)	۴۴ (.۳۱)	۵۰ (.۳۶)	۱. گرانی هزینه‌های زندگی						
۳/۳۸ زیاد	۴ (.۳)	۱۱ (.۸)	۲۶ (.۱۹)	۲۸ (.۲۰)	۳۶ (.۲۶)	۳۴ (.۲۴)	۲. مشکل مسکن						
۳/۴۰ زیاد	۱۴ (۱۰)	۱۶ (.۱۱)	۲۱ (.۱۵)	۳۰ (.۲۱)	۲۱ (.۱۵)	۳۸ (.۲۷)	۳. نرسیدن به موقع ارز از ایران						

می‌روند، که به دلیل پایین بودن درآمدها، دچار مشکل می‌شوند. دومین مشکل دانشجویان، از نظر مالی، مشکل مسکن است (میانگین ۳/۳۸، زیاد). همانطور که قبلاً گفته شد، هزینه مسکن در کشور اکراین بسیار بالاست و خانه‌های ارزان قیمت، کوچک و کثیف‌اند و زندگی در آنها بسیار مشکل است. خوابگاهها هم کوچک و مختلط هستند که با فرهنگ ایرانی سازگار نیست. سومین مشکل مالی دانشجویان، نرسیدن به موقع ارز از ایران است

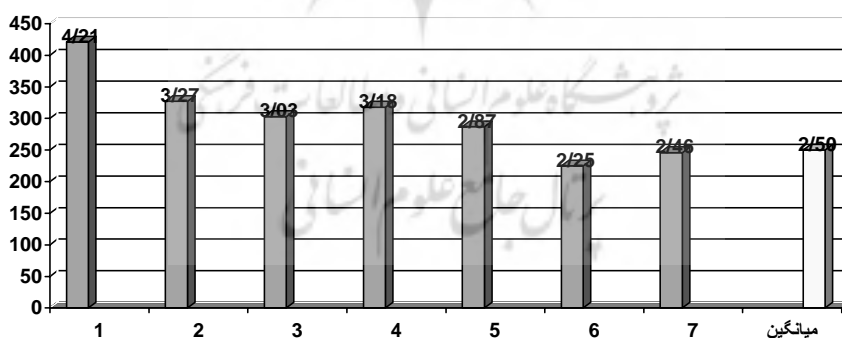
با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، دانشجویان ایرانی مقیم اکراین، بیشتر از گرانی هزینه‌ها (شهریه دانشگاه، مسکن، خوراک، پوشاک، تلفن، مسافرت و...؛ میانگین ۳/۹۰، زیاد) رنج می‌برند. معمولاً، افراد متمول به کشورهای اروپای غربی و سایر کشورهای پیشرفته می‌روند و افراد متوسط جامعه، کشور اکراین را برای تحصیل انتخاب می‌کنند. در نتیجه، پرداخت ۴ یا ۵ میلیون تومان در سال برای آنها خیلی زیاد است. عده‌ای نیز به امید کار در کنار تحصیل به آنجا

(میانگین ۳/۳۱، زیاد). دانشجویان نبودن بانک ایرانی در کشور اکراین را دلیل این مشکل می‌دانند و می‌گویند بعضی اوقات به دلیل نرسیدن ارز از ایران، چند روز گرسنه مانده‌اند.

مشکلات فرهنگی و روحی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

جدول ۱۳. مشکلات فرهنگی و روحی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

میانگین	پرسشها					
	خیلی زیاد فراوانی (درصد)	زیاد فراوانی (درصد)	تاحدی فراوانی (درصد)	کم فراوانی (درصد)	خیلی کم فراوانی (درصد)	بدون پاسخ فراوانی (درصد)
۴/۲۱ خیلی زیاد	۶۰ (٪۴۲)	۳۴ (٪۲۴)	۲۸ (٪۲۰)	۱۶ (٪۱۱)	۴ (٪۳)	۸ (٪۶)
۲/۹۳ تاحدی	۱۰ (٪۷)	۳۰ (٪۲۱)	۴۹ (٪۳۵)	۳۰ (٪۲۱)	۱۴ (٪۱۰)	۷ (٪۵)
۳/۰۳ زیاد	۲۷ (٪۱۹)	۱۷ (٪۱۲)	۴۰ (٪۲۹)	۲۷ (٪۱۹)	۲۰ (٪۱۴)	۹ (٪۶)
۳/۱۸ زیاد	۳۲ (٪۲۳)	۱۶ (٪۱۱)	۳۶ (٪۲۶)	۱۶ (٪۱۱)	۲۱ (٪۱۵)	۱۹ (٪۱۴)
۲/۸۷ تاحدی	۱۲ (٪۹)	۱۰ (٪۷)	۳ (٪۲)	۴ (٪۳)	۱۸ (٪۱۳)	۹۳ (٪۶۶)
۲/۲۵ تاحدی	۱۳ (٪۹)	۱۴ (٪۱۰)	۱۳ (٪۹)	۵۰ (٪۳۶)	۴۶ (٪۳۳)	۴ (٪۳)
۲/۴۶ تاحدی	۷ (٪۵)	۲ (٪۱)	۱۱ (٪۸)	۱۴ (٪۱۰)	۱۲ (٪۹)	۹۳ (٪۶۶)

نمودار ۱۳. مشکلات فرهنگی و روحی دانشجویان ایرانی مقیم اکراین

دانشجویان باید بیشتر اوقات خود را در خانه به‌سر ببرند. خانه‌های آنجا به دلیل کوچک بودن، بسیار دلگیر است و این باعث ایجاد افسردگی در بین تعدادی از دانشجویان شده است. گرانی مکالمات تلفنی و هزینه سفر به ایران نیز، این امر را تشدید

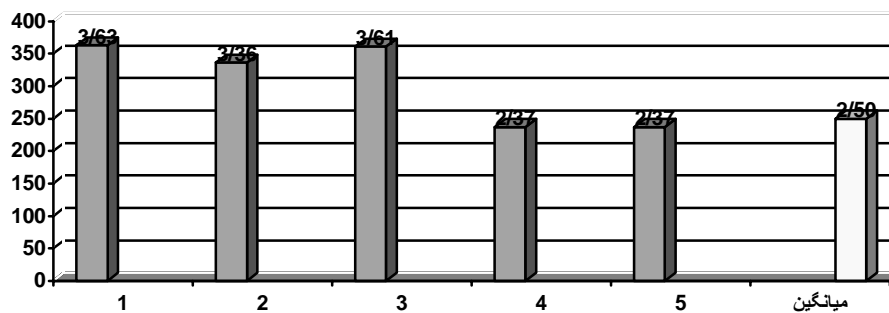
با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، دانشجویان از مشکل دوری از خانواده و غربت، بیش از دیگر مشکلات رنج می‌برند. زیرا بیشتر آنها مجرد هستند ۱۷ تا ۲۳ سال دارند. در اکراین، به دلیل طولانی بودن زمستان و بلند بودن شبها و سرمای بیش از حد،

می‌کند. دومین مشکل دانشجویان در این زمینه، مشکلات اداری (سفارتخانه‌ها، گمرک، کارمندان فرودگاه) است؛ از جمله، گرفتن ویزا و بازرسی وسایل هنگام ورود به دو کشور و تلف شدن وقت. وضعیت تأهل، در هر دو صورت، تاحدی ایجاد مشکل کرده است. افراد مجرد از تنهایی رنج می‌برند و افراد متأهل از تأمین هزینه زندگی.

توزیع فراوانی مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم اکرین در آینده

جدول ۱۴. مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم اکرین در آینده

میانگین	پرسشها						
	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	تاحدی	زیاد	خیلی زیاد	
	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	
۳/۶۳ زیاد	۲ (٪۱)	۹ (٪۶)	۲۹ (٪۲۱)	۱۸ (٪۱۴)	۱۹ (٪۱۴)	۶۱ (٪۴۴)	۱- احتمال عدم پذیرش مدرک تحصیلی شما در ایران
۳/۳۶ زیاد	۱۰ (٪۷)	۲۰ (٪۱۴)	۲۳ (٪۱۶)	۱۸ (٪۱۴)	۱۸ (٪۱۴)	۴۹ (٪۳۵)	۲- نبودن بازار کار برای رشته تحصیلی شما در ایران
۳/۶۱ زیاد	۷ (٪۵)	۱۲ (٪۹)	۲۰ (٪۱۴)	۲۶ (٪۱۱)	۲۹ (٪۲۱)	۴۷ (٪۳۴)	۳- عدم جبران هزینه پرداختی شما برای تحصیل بعد از مشغول شدن به کار
۲/۳۷ تاحدی	۱۶ (٪۱۱)	۳۰ (٪۲۱)	۳۹ (٪۲۸)	۲۶ (٪۱۹)	۱۲ (٪۹)	۱۶ (٪۱۱)	۴- انطباق خودتان با فرهنگ ایران بعد از چند سال زندگی در خارج از کشور
۲/۳۷ تاحدی	۳۳ (٪۲۴)	۳۹ (٪۲۸)	۳۰ (٪۲۱)	۱۴ (٪۱۰)	۱۲ (٪۹)	۱۳ (٪۹)	۵- مبتلا شدن به بیماریهای واگیردار موجود در این کشور

نمودار ۱۴. مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم اکرین در آینده

۲. پنج مشکل اصلی خود را، بعد از برگشت به ایران، به ترتیب اولویت بیان کنند. مشکلات زیر مطرح شد:

احتمال عدم پذیرش مدرک تحصیلی، علوم پایه، طولانی بودن مراحل تأیید مدارک تحصیلی آنان توسط مسئولان و تلف شدن وقت، نبودن بازار کار، عدم جبران هزینه تحصیل، مسکن، ازدواج در سن بالا، اثرات منفی مشکلات روحی که در اکراین تحمل کرده‌اند، عدم انطباق فرهنگ همسر غیر ایرانی با فرهنگ ایرانی، خو گرفتن به فرهنگ خارجی و ...

نتیجه‌گیری

باتوجه با موارد یاد شده، دانشجویان ایرانی مقیم اکراین مشکلات زیادی دارند که به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: دوری از خانواده (میانگین ۴/۲۱، خیلی زیاد)؛ گرانی هزینه‌های زندگی (میانگین ۳/۹۰، زیاد)؛ احتمال عدم پذیرش مدرک تحصیلی (میانگین ۳/۶۷، زیاد)؛ عدم درک کامل دروس، به ویژه در سال اول، زیرا دروس به زبان روسی تدریس می‌شوند (میانگین ۳/۳۸، زیاد)؛ نرسیدن به موقع ارزش از ایران (میانگین ۳/۴۰، زیاد)؛ مشکل مسکن (میانگین ۳/۳۸، زیاد)؛ کافی نبودن امکانات آموزشی و رفاهی دانشگاه‌های اکراین (میانگین ۳/۳۱ و ۳/۱۸، زیاد)؛ تفاوت فرهنگی دو کشور (میانگین ۳/۰۳، زیاد).

البته دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در کشورهای دیگر هم مشکلاتی دارند و این مشکلات منحصر به کشور اکراین نیست. لذا، مسئولان و برنامه‌ریزان کشور باید به این قشر از جامعه که در پیشرفت آینده کشور نقش دارند، توجه کرده و در رفع مشکلات آنها بکوشند. در نهایت، باتوجه به نظرات دانشجویان و تجربه شخصی، چند پیشنهاد ارائه می‌گردد:

۱. با جذب ارزی که از کشور به این صورت خارج می‌شود، در داخل چند دانشگاه تأسیس شود تا جوانان مجبور به ترک کشور نباشند.

۲. برای استفاده از علم و دانش خارجی، همکاری بین

در پاسخ به این پرسش که هریک از امور زیر تا چه اندازه ممکن است برای شما در آینده مشکل پدید آورند؟ دانشجویان اولین مشکل را تأیید نشدن مدرک تحصیلی خود بیان کردند (میانگین ۳/۳۶، زیاد). دومین مشکل، عدم جبران هزینه پرداختی برای تحصیل بعد از مشغول شدن به کار و سومین مشکل را، نبودن بازار کار در ایران بیان کردند.

پژوهشگر در قسمت سؤالهای گسترده پاسخ، از دانشجویان خواست که:

۱. پنج مشکل اصلی خود را، در حال حاضر به ترتیب اولویت بیان کنند. بعد از تجزیه و تحلیل پاسخهای دانشجویان، مشکلات آنها به ترتیب اولویت بدین قرار است:

دوری از خانواده و غربت، گرانی و کمبود درآمد، قوانین دست و پاگیر اداری سفارت جمهوری اسلامی ایران، عدم امنیت و مورد ضرب و شتم قرار گرفتن توسط عده‌ای اکراینی افراطی، عدم وجود بانک ایرانی، مشکل بودن زبان روسی، وضعیت نامناسب هوای کاسپین و گران بودن هزینه سفر به ایران، تفاوت فرهنگ، وضعیت ادامه تحصیل در ایران، نبود کار، سردی هوای چند درجه زیر صفر در بیشتر سال، وضعیت بد خوابگاهها، مشکل بودن دروس، کمبود امکانات آموزشی در دانشگاه، عدم رعایت عدالت در دانشگاه و برخی مواقع رشوه گرفتن، عدم رسیدگی به مشکلات دانشجویان در دانشگاه، عدم وجود کلینیک ایرانی، نبود رستوران مناسب و ارزان ایرانی و گوشت ذبح اسلامی، بالا بودن هزینه تلفن، تجرد و بالا رفتن سن، پایبند نبودن بعضی ایرانیها به اعتقادات و فرهنگ ایرانی، سپری شدن وقت نماز و نبودن جایی برای خواندن نماز در دانشگاه (در اکثر سال روزها کوتاه است و در ساعت ۴/۲۰ بعد از ظهر اذان مغرب است) سوءاستفاده بعضی ایرانیهای مقیم اکراین از دانشجویان تازه وارد.

دانشجویان مقیم اکراین، از آنها بخواهند در زمینه های مورد نیازشان تحقیق و پژوهش انجام دهند.

۷. آگاهی کامل از نقش و عملکرد شرکتهای به اصطلاح جذب و اعزام دانشجو به خارج و به ویژه اکراین. تعدادی از شرکتهای یاد شده بعد از جذب دانشجو و اعزام آنها به اکراین، آنها را رها کرده اند، به طوری که برخی از آنها را از همان فرودگاه برگردانده اند. یا قولهای مساعد مبنی بر تأمین خوابگاه، پذیرش، اسکان موقت یا دائم و انتقال به دانشگاههای ایران داده اند که، به قول برخی از دانشجویان علی رغم پرداخت هزینه ها هیچ کدام از این وعده ها محقق نشده است. لذا خانواده ها نیز باید از طریق قانونی اقدام کنند.

۸. آگاهی کامل خانواده ها از وضعیت فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... کشوری که فرزند خود را به آن اعزام می کنند. اغلب این کشورها هماهنگی و سنخیت با فرهنگ خانواده های ایرانی ندارند و این دوگانگی و تضاد، باعث افسردگی و ایجاد مشکلات روحی و روانی در این دانشجویان می شود.

منابع

- حاضری، علی محمد (۱۳۷۲)، روند اعزام دانشجو در ایران، سمت، تهران؛ دولت آبادی، یحیی (۱۳۶۲)، حیات یحیی، چاپ چهارم، انتشارات فردوسی؛ روابط بین الملل دانشگاه علم و صنعت ایران (۱۳۷۷)، گزارش سفر هیأت اعزامی دانشگاه علم و صنعت ایران به اکراین؛ سفارت جمهوری اسلامی ایران کی یف (۱۳۸۱)، اکراین نگاهی از درون، کی یف. ■

دانشگاههای داخلی و خارجی گسترش یابد و از استادان و صاحب نظران آنها دعوت شود تا در دانشگاههای ایران تدریس کنند.

۳. تصمیم نهایی مسئولان کشور در مورد تأیید یا عدم تأیید دانشگاههای اکراین، که دانشجو از ابتدا راه خود را روشن بداند؛ نه آنکه بعد از ۷ سال تحصیل، وزارتین اعلام بکنند که دانشگاه مورد تأیید نیست. خانواده ها نیز باید قبل از هر اقدامی، نسبت به مورد تأیید بودن یا عدم تأیید دانشگاه انتخابی خود از وزارتخانه مربوط کسب اطلاع کنند.

۴. تا حد امکان سعی شود جوانان دوره کارشناسی را در داخل کشور بگذرانند و برای تکمیل تحصیلات عالی، به خارج بروند. زیرا تحمل بعضی از مشکلات برای جوانان کم سن و سال، بسیار مشکل ساز است و آنها را دچار افسردگی می کند.

۵. مسئولان سفارتخانه های جمهوری اسلامی، همکاری و ارتباط بیشتری با دانشجویان داشته باشند. از جمله، اختصاص دوساعت در هفته برای گفتگو با دانشجویان، اختصاص تخفیف دانشجویی برای بلیط هواپیما، خرید کتاب. تأسیس بخشهای فرهنگی و علمی برای ایرانیان مقیم اکراین، تأسیس بانک ایرانی، گشایش صندوق قرض الحسنه و دادن وام ازدواج و تشویق دانشجویان به ازدواج با هموطنان خود، تشویق و کمک به دانشجویان برای گشایش کلینیک، رستوران و فروشگاه دانشجویی، تأسیس مراکز مشاوره دانشجویی.

۶. در کشور اکراین، مراکز تحقیقات بسیار پیشرفته ای وجود دارد که مؤسسات ایرانی می توانند با حمایت مالی از